

İSVİÇRE MEDENİ KANUNU'NDA
YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER
ÇERÇEVESİNDE TÜRK
HUKUKUNDA AYIRT ETME
GÜCÜNE SAHİP KÜÇÜK
VE KISITLILARIN (SINIRLI
EHLİYETSİZLERİN)
NİŞANLANMA EHLİYETİ
(TMK m. 16/I, 118/II)*

Yrd. Doç. Dr. Mustafa ŞAHİN**

* Bu makale hakem incelemesinden geçmiştir ve TÜBİTAK-ULAKBİM Veri Tabanında indekslenmektedir.

** Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı.

ÖZ

Bu çalışmada, sınırlı ehliyetsizlerin, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarını kullanmaları ve özellikle nişanlanma ehliyetleri ve kaynak Kanun niteliğindeki İsviçre Medeni Kanunu'nda yapılan güncel değişiklikler genel hatlarıyla değerlendirilmiştir. Türk Medeni Kanunu'nun, "Kişiler Hukuku" bölümünde sınırlı ehliyetsizlerin kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarını kullanmalarında, yasal temsilcinin rızasının aranmayacağı açık bir biçimde belirtilmesine karşın, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan birisi olan nişanlanma hükümlerinin düzenlendiği bölümde, yasal temsilcinin rızası olmaksızın yapılan bir nişanlanmanın, sınırlı ehliyetsizi bağlamayacağı hükmü bulunmaktadır. Halbuki birçok kısıtlama sebebi bulunan hallerdeki kişilerin böyle bir rızaya ihtiyacı kalmamalıdır. Bunun yanında Kanun, sadece sınırlı ehliyetsizi değil karşı tarafı da korumalıdır. Sınırlı ehliyetsizlerin, yapmış oldukları nişanlanma ile rıza olmasa dahi bağlı olmaları hakkaniyete ve hukuk sistematığıne daha uygundur.

Anahtar Kelimeler: Sınırlı Ehliyetsizler, Fiil Ehliyeti, Nişanlanma, Kişiye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar, Yasal Temsilcinin Rızası

CAPACITY OF BETROTHAL
(ENGAGEMENT)
PERSONS WHO ARE CAPABLE
OF JUDGEMENT BUT LACKING
THE CAPACITY TO ACT
(IN CONSIDERATION OF SWISS
CIVIL CODE AMENDS AND TURKISH
CIVIL CODE ART. 16/I AND 118/II)

ABSTRACT

In this study, we discussed limited incapacity's strictly personal rights, particularly "Capacity of Engagement". Recent changes made to the Swiss Civil Code are evaluated in general. Persons who are limited incapacity, don't need to legal representative's consent for their strictly personal rights in beginning of Turkish Civil Code, "Law of Persons". According to Turkish Civil Code, persons who are limited incapacity, incur no obligation through betrothal without the consent of their legal representatives. If a limited incapacity person responsible for his/her tort, he or she must be responsible his/her engagement. Because the Legislator don't protect only persons who are limited incapacity, but also must protect the other side of the betrothal.

Keywords: *Minors, Engagement (Betrothal), Legal Representative, Consent, Strictly Personal Rights*

GİRİŞ

Türk Medeni Kanunu, 1 Ocak 2002’de yürürlüğe girmiş, bir ülkenin hukuk tarihi açısından bakıldığında, yeni sayılabilecek bir tarihi geçmişe sahiptir. Türk özel hukukunda en önemli yerlerden birisine sahip olan Türk Medeni Kanunu tamamen yeni ve sade bir Türkçe ile kaleme alınmakla kalmamış esasa ilişkin yeni hükümler de eklenmiştir. Nitekim Kanun’da kimi maddeler çıkarılmış, kimileri değiştirilmiş kimileri ise tamamen yeni maddeler halinde hukukumuzdaki yerini almıştır.

Türk hukuku açısından sağ ve tam doğumla başlayan ve kişilerin kendi iradeleri dışında, yasa gereği hak ve borçlara sahip olabilmeye ehliyetlerine “*hak ehliyeti*” denilmektedir. Bu hak ve borçları “*kullanabilme*” ehliyetine ise yasal ifade ile “*Fiil Ehliyeti*” denilmektedir. Farklı fiil ehliyeti grupları üç unsura göre belirlenir. Bunlar, ayırt etme gücü, erginlik ve kısıtlı olup olmamaktır. Bir kimse ayırt etme gücüne sahip, ergin ve kısıtlı değilse tam ehliyetlidir. Eğer bir kimse ayırt etme gücüne sahip değilse tam ehliyetsizdir. Buna karşın bir kimse, ayırt etme gücüne sahip ancak küçük veya kısıtlı ise sınırlı ehliyetsizdir.

Kanunumuz genel olarak sınırlı ehliyetsizlerin hukuki işlem ehliyetleri için yasal temsilcilerinin rızasını istemektedir. Ancak, mevcut İsviçre Medeni Kanunu’ndan farklı olarak Türk Medeni Kanunu’nun lafzi hükümlerine göre yasal temsilcinin rızasını almaksızın sınırlı ehliyetsizlerin yapabileceği işlemler de vardır. Bunlar, “*karşılıksız kazanma*” ve “*kişiye sıkı sıkıya bağlı haklar*”dır^[1]. Nişanlanma ehliyetinin özel olarak düzenlendiği sonraki hükümler ise farklı düzenlenmiştir. Bu çalışmada, Kanun’daki bu çelişkili hükümler ile İsviçre Medeni Kanunu’nun konuya ilişkin güncel hükümleri, tartışmasız olan alanların detaylarına girilmeksizin, karşılaştırılarak incelenmiştir.

Değerlendirmeler yapılırken, İsviçre Medeni Kanunu’nun sadece bu çalışma sınırlarındaki değişiklikleri incelenmiş olup tüm İsviçre medeni hukuk sisteminin değişmesine yol açan yetişkinlerin korunmasına dair hükümler ve sınırlı ehliyetsizlere ilişkin diğer değişiklikler bu çalışmanın hacmini aşacağı için değerlendirme dışında bırakılmıştır. Ancak, konuya ilişkin güncel, geniş ve kapsamlı çalışmaların en kısa zamanda yapılması Türk Hukuku açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu incelemeler sonrası ortaya çıkan özgün düşünceler ışığında 2013 yılında yürürlüğe giren İsviçre Medeni Kanunu’nun düzenlenmiş mevcut halinden dahi bir adım önde olduğunu düşündüğümüz farklı çözümler sunulmuş,

[1] İsviçre Medeni Kanunu (ZGB, Art. 19/II), Türk Medeni Kanunu m. 16’dan farklı olarak, ayrıca “*küçük gündelik işleri yürütmek (... carry out minor everyday transactions)*” için de yasal temsilcinin rızasına ihtiyaç olmadığını belirtmektedir.

Türk hukukunun ehliyetle ilişkin genel hükümleriyle bağdaşık, sistematik yapıya daha uygun öneriler sunularak, sınırlı ehliyetsizlerin neden yasal temsilcilerinin rızaları olmaksızın nişanlanabilmeleri gerektiği, farklı örneklerle açıklanmaya ve “*sınırlı ehliyetsizi mali olarak koruma adına, rıza gerekli olmalıdır*” fikirleri çürütülmeye çalışılmış ve bu konuda belirtilen yasal değişikliklerin en kısa zamanda yapılması öngörülmüştür.

I. AYIRT ETME GÜCÜNE SAHİP KÜÇÜK VE KISITLILARIN FİİL EHLİYETLERİ

A. Genel Olarak

Türk Medeni Kanunu'nun (TMK olarak kısaltılacaktır) 8. maddesinden itibaren “*Kişiler Hukuku*” incelenmektedir. Bu maddelerde genel olarak, hak ehliyetinin belirlenmesinin ardından kişilerin “*Fiil Ehliyeti*” düzenlenmiştir. Buna göre bir kimsenin fiil ehliyetine sahip olması, kendi fiilleriyle hak edebilmesi ve borç altına girebilmesini ifade etmektedir (TMK m. 9). TMK m. 13 hükmü gereğince ayırt etme gücüne sahip bulunan, kısıtlı olmayan ve TMK m. 11 ve 12'de Kanun'un belirttiği üç farklı biçimden^[2] her hangi birisi ile ergin olmuş bir kimsenin fiil ehliyetin tam olduğu kabul edilmekte ve bu kimselere “*tam ehliyetliler*” denilmektedir^[3]. Ancak bu üç unsurun bir arada olmaması halinde farklı ehliyet grupları ortaya çıkmaktadır. Eğer bir kişinin ayırt etme gücü yok ise diğer unsurlar olan, “*ergin veya kısıtlı olup olması*” na bakılmaksızın bu kişilerin “*tam ehliyetsiz*” olduğu kabul edilir^[4]. Bununla birlikte ayırt etme gücüne sahip olmak şartıyla bir kimse ergin değil veya kısıtlı ise bu kişilere de “*sınırlı ehliyetsizler*” denilmektedir^[5]. Bu çalışmamızda bu ehliyet gruplarından ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlıların, kişiye sıkı sıkıya bağlı hakları ve özellikle nişanlanma ehliyetleri konusu incelenecek olup diğer ehliyet grupları ve nişanlanmanın karşı tarafının ehliyeti tartışmasına girilmeyecektir.

Türk Medeni Kanunu'nun 14. maddesi, -bir başka çalışma ve tartışmanın konusunu oluşturabilecek bir biçimde- “*Fiil ehliyetsizliği*” başlığı altında, “*ayırt etme gücü bulunmayanlar*” yanında “*küçük ve kısıtlıları*” da fiil ehliyeti

- [2] Olağan erginlik 18 yaşın tamamlanması ile (TMK m. 11), evlenme yoluyla erginliğin kazanılması (TMK m. 11/II) ve mahkeme kararıyla ergin kılınma (TMK m. 12).
- [3] AKİPEK, G. Jale / AKINTÜRK, Turgut / ATEŞ KARAMAN, Derya: Türk Medeni Hukuku, Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku 6098 Sayılı Yeni Borçlar Kanununa Uyarlanmış, C. I, B. 10, Beta Basım, İstanbul 2013, s. 303.
- [4] OĞUZMAN, Kemal / SELİÇİ, Özer / OKTAY ÖZDEMİR, Saibe: Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), B. 11, Filiz Kitabevi, İstanbul 2011, s. 73.
- [5] OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY ÖZDEMİR, s. 83.

olmayanlar arasında saymaktadır^[6]. Buna karşın iki madde sonra, TMK m. 16 ise, ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlıların, hukuki işlem, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklar ve haksız fiillerini düzenleyerek, bu kişilerin fiil ve haksız fiil ehliyetleri bulunduğunu belirtmektedir. Kısıtlıların fiil ehliyetsizlikleri, kaynak İsviçre Medeni Kanunu'nun son halinde^[7], sadece “*kısıtlılar*” olarak değil “*genel (kapsamlı) vesayete tabi*” kişiler (“*A person . . . is subject to a general deputyship*”) olarak belirtilmiştir^[8].

B. Kişiyi Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Kullanımı Açısından

Sınırlı ehliyetsizler, yasal temsilcilerinin rızası olmaksızın kendi işlemleriyle borç altına giremezler (TMK m. 16/1. Cümle). Ancak Madde'nin ikinci cümlesi bu rızanın “*karşılıksız kazanmada ve kişiyi sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmada*” gerekli olmadığını açıkça belirtmektedir. Benzer düzenleme eski ZGB Art. 19/II'de yer almakta idi^[9].

Şu halde TMK'da kişiler hukukunu düzenleyen başlangıç hükümlerine genel olarak bakıldığında, sınırlı ehliyetsizlerin fiil ehliyetlerinden hukuki işlem ehliyetleri, kural olarak yasal temsilcinin rızasına bağlıdır ve hukuki işlemin yapılması yönünde verilen rıza (izin veya icazet) ile hukuki işlem geçerli hale gelmektedir. TMK m. 16/I'in son cümlesi, sınırlı ehliyetsizlerin, kişiyi sıkı sıkıya bağlı haklarını kullanmaları için bir rıza gerekmediğini, tartışmaya yol açmayacak bir biçimde, açıkça belirtir iken bu kimselerin yapmış oldukları haksız fiillerinden dolayı -ayırt etme gücüne sahip olmaları sebebiyle^[10]- sorumlu olduklarını kabul etmiştir (TMK m. 16/II). Kanun Koyucu, kişiyi sıkı sıkıya bağlı hakların kullanımı noktasında sınırlı ehliyetsizleri, TMK m. 16/I'de, tam ehliyetlilerle aynı hukuki korumaya alarak^[11], hukuki işlemlerinde yasal temsilcilerinden almaları gereken rızaya ihtiyaç olmaksızın bu haklarını kullanabileceklerini düzenlemektedir. Ancak ileride de görüleceği üzere, nişanlanma konusunu özel

[6] Nitekim, “*Fiil Ehliyetsizliği*” başlıklı TMK m. 14 şu şekildedir: “*Ayırt etme gücü bulunmayanların, küçüklerin ve kısıtlıların fiil ehliyeti yoktur.*”

[7] Çeviride İsviçre Medeni Kanunu'nun “*İngilizce*” metninin kullanılması halinde SCC (Swiss Civil Code) olarak, “*Almanca*” metninin kullanılması halinde ise ZGB (Zivilgesetzbuch) olarak kısaltılacaktır.

[8] SCC-01.07.2014 tarihli güncel (İngilizce) metin: <http://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19070042/index.html>
27.10.2014, 20:31.

[9] ZGB, 1.1.2011 tarihli eski (Almanca) metin için bakınız: <http://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19070042/201101010000/210.pdf>
27.10.2014, 20:33

[10] OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY ÖZDEMİR, s. 96; AKİPEK / AKINTÜRK / ATEŞ KARAMAN, s. 333.

[11] AKİPEK / AKINTÜRK / ATEŞ KARAMAN, s. 325.

olarak düzenleyen, TMK m. 118 ve devamı maddelerinde düzenlenen ehliyet hükümlerinde bu durum farklılık arzeder^[12].

II. TÜRK MEDENİ KANUNU M. 16/I VE M. 118/II HÜKÜMLERİNİN GENEL OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

Türk Medeni Kanunu'nun giriş kısmında ehliyete ilişkin genel hükümler düzenlenmektedir. Kişiyе sıkı sıkıya bağı hakları kullanabilmesi –özellikle nişanlanma- için hiçbir yaş şartının ve yasal temsilcinin rızasının aranmadığı genel hükümlerin bu açık düzenlemelerine karşın, TMK'nın 118. maddesinde, sınırlı ehliyetsizlerin nişanlanabilmeleri için yasal temsilcilerinin (veli veya vasinin) rızası aranmaktadır^[13]. Halbuki kişiler hukukunun genel (giriş) hükümleri çerçevesinde (TMK m. 16) sınırlı ehliyetsizlerin kişiyе sıkı sıkıya bağı hakları kullanmada bu rızanın aranmayacağı belirtilmiştir. Kanun koyucu bu noktada genel hükümlerden ayrılmış ve sınırlı ehliyetsizlerin kişiyе sıkı sıkıya bağı haklarından birisi olan nişanlanma için yasal temsilcisinin rızasını zorunlu kılmaktadır^[14]. Ancak her iki düzenlemenin irdelenmesi, konunun çözümü açısından büyük önem taşıdığı için aşağıda ortaya çıkan sorunlar ayrı başlıklar halinde değerlendirilecektir.

Türk hukukunda, nişanlanma için ayrı bir ehliyet başlığı düzenlemekte bu sebeple genel hükümlere ve nişanlanma başlığı altında belirtilen tek bir hükme göre çözüm bulunmaktadır^[15]. Genel olarak nişanlanma ehliyetine bakıldığında, evlenme için TMK m. 124'te açıkça ifade edilen “*erkek veya kadın...*” olma şartı, nişanlanma hükümlerinin düzenlendiği maddelerde yer almaz^[16].

[12] Aynı yönde eski ZGB düzenlemesi için bkz.: LINDEGGER, Marianne : Die Rechte des Mündels im schweizerischen ZGB, (Insbesondere der Ausschluss der Vertretungsmacht des Vormundes, das eigene Handeln und die Mitwirkung des Bevormundeten), Bern 1952, s. 14,15.

[13] Eski Medeni Kanun'da kullanılan, sadece rızanın sonradan verilme halini ifade eden ve “*onay*” ifadesin karşılığı olan “*muafakat*” kavramı yerine TMK'da, hem nişanlanma öncesinde alınacak izni, hem de sonrasında verilecek icazeti (onayı) kapsayacak bir biçimde “*rıza*” kavramı olarak kullanılmıştır.

[14] ÖZTAN, Bilge: “*Medeni Kanun'un Kabulünün 70'nci Yılında Aile Hukuku*”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 44, S. 1, s. 90; AKİPEK / AKINTÜRK / ATEŞ KARAMAN, s. 325.

[15] AKINTÜRK, Turgut / KARAMAN ATEŞ, Derya: Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku, 6098 Sayılı Yeni Borçlar Kanunu'na Uyarlanmış, Beta Basım A.Ş., B.15, C. II, İstanbul 2013, s. 31.

[16] Hollanda Medeni Kanunu'nun, 1.5 Evlilik üst başlığının altındaki 1:30. maddesi, iki kişinin evlenebileceğini ifade ettikten sonra tartışmaya yol açmayacak bir biçimde açıkça “*aynı cinsten*” kişilerin evlenebileceğini de hüküm altına almaktadır: “*A marriage may be entered into by two persons of a different or of the same gender (Sex).*” (<http://www.dutchcivillaw.com/civilcodebook01.htm>, 08.11.2014, 20:20)

Doktrinde aynı cinsten olan kişilerin yaptıkları nişanlanmaların, “evliliğin Türk hukuku açısından^[17] imkansız olması nedeniyle” butlan yaptırımına^[18], buna karşın aynı cinsteki kişilerin yaptıkları evliliklerin ise “*yokluk*” yaptırımına tabi olduğu kabul edilmektedir^[19]. Evlenme için TMK’da, emredici hukuk kuralı niteliğinde olağan haller için 17 ve olağanüstü haller için ise 16 yaşları kabul edilmiş iken, nişanlanmada belirli bir yaş şartının aranmadığını görmekteyiz^[20]. Nitekim hukukumuzda kişiler tam ehliyetli olsalar dahi bazı işlemleri ancak “*belirli yaşın*” tamamlanması ile yapabilirler. Örneğin vasiyetname yapabilmek için ayırt etme gücünün varlığı yanında 15 yaşın tamamlanmış olması şartı da aranmaktadır. Aynı şekilde TMK m. 124 gereği evlenebilmek için de Kanun’da belirtilen yaşların tamamlanmış olması gerekir^[21]. Benzer bir biçimde, bir kimse ergin, ayırt etme gücüne sahip ve kısıtlı olmasa dahi tek başına evlat edinebilmesi için TMK m. 307 hükmü gereği 30 yaşını doldurmuş olmalıdır. Hukukumuzdaki farklı hükümler ışığında verilen bu “*yaş şartı*”, nişanlanma için aranmamıştır. Bunun yanında diğer bir ehliyet grubu olan tam ehliyet-sizlerin ayırt etme güçleri bulunmadığı için, yaptıkları bütün hukuki işlemler gibi nişanlanmaları da hükümsüzdür^[22].

Kanun Koyucunun, temel prensipleri belirledikten sonra, genel hükümlerden ayrılarak, “*sınırlı ehliyetsizler*”in nişanlanma ehliyetleri açısından neden farklı düzenleme yaptığı ve bu düzenlemelerin haklılığı tartışılmaya ihtiyaç duymaktadır^[23]. Çünkü, TMK m. 118’de diğer ehliyet grupları olan tam ehliyetlilerin ve tam ehliyetsizlerin nişanlanmalarına ilişkin tartışma gerektirecek bir konu yok iken, sadece sınırlı ehliyetsizlere ilişkin getirilmiş düzenlemeler, genel hükümler ve hakkaniyet açısından bakıldığında çelişkili hükümler içermektedir. TMK’daki madde gerekçesine bakıldığında, bu konu hakkında hiçbir gerekçe sunulmadığı görülmektedir^[24].

[17] Bazı yabancı ülkelerde aynı cinsten kişilerin “*hayat arkadaşlığı*” çerçevesinde bir arada olmalarına ilişkin yasal düzenlemeler bulunmaktadır. Detaylı değerlendirmeler için bkz.: LESNI, Claudiu Iulian: “*Novelties in Engagment and Marriage Matters in the Light of the New Civil Code*”, Contemporary Readings in Law and Social Justice, Volume 6(1), 2014, s. 332; AKINTÜRK / KARAMAN ATEŞ, s. 205.

[18] AKINTÜRK / KARAMAN ATEŞ, s. 38.

[19] AKINTÜRK / KARAMAN ATEŞ, s. 204.

[20] Doktrinde, nişanlanma ehliyeti değerlendirilirken, “*cinsel olgunluk*” şartını arayan yazarlar da bulunmaktadır. AKINTÜRK / KARAMAN ATEŞ, s. 33; ÖZTAN, s. 90.

[21] KESKİN, Dilşad: “*Küçük Yaşta Evlenmenin Müeyyidesi*”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.XV, Y.2011, S. 4, s. 66.

[22] AKINTÜRK / KARAMAN ATEŞ, s. 33.

[23] AKINTÜRK / KARAMAN ATEŞ, s. 31.

[24] http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem21/yil01/ss723_Madde_Gerekceleri_1.pdf, Erişim Bilgileri: 28.11.2014, 00:40.

Genel hükümler çerçevesinde, TMK m. 16/I hükmü incelendiğinde, sınırlı ehliyetsizlerin “*yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça, kendi işlemleriyle borç altına giremeyecekleri*” kabul edilirken, Kanun Koyucu bu noktada, “*karşılıksız kazanma*”lar ve “*kişiye sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılması*”nı bu genel kuralın dışında kabul ederek, son iki halde “*rıza gerekli değildir*” demektedir. Şu halde TMK m. 16/I’ e göre, TMK m. 13 hükümlerine göre ayırt etme gücüne sahip olan bir kimse henüz ergin olmamış ise “*kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarını*” kullanırken, yasal temsilcisinin rızasına ihtiyaç duymamaktadır.

Türk Medeni Kanunu’nun “*Nişanlanma*”yı düzenleyen 118. maddesinin ikinci fıkrası ise bu hükmün tamamen aksine bir düzenleme yapmaktadır. Bu düzenlemeye göre ise mutlak anlamda kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan birisi olan^[25] “*Nişanlanma, yasal temsilcilerin rızası olmadıkça küçüğü veya kısıtlıyı (sınırlı ehliyetsizleri) bağlamaz.*”

Öncelikle bu hükmün yaptırımının tartışılması gerekmektedir. Yasal ifade ile rıza olmaksızın yapılan nişanlanmalar sınırlı ehliyetsizi “*bağlamaz*”. 1926 tarihli Medeni Kanun’un 82. Maddesinde, “*Nişanlanma, ... küçük veya mahsuru ilzam etmez.*” hükmü yer almaktaydı^[26]. Kanun koyucu, cümleyi bitirirken “*... bağlamaz.*” ifadesini kullanmıştır. Hem güncel hem de eski ZGB’de ise “*verpflichtet*”, yani “*yükümlülük doğurmaz*^[27]” kavramı kullanılmıştır. Kişisel kanaatim, nişanlılık dolayısıyla “*yükümlü olmamak*” ile nişanlanma ile “*bağlı olmamak*” tamamen farklı kavramlardır. Nitekim, orjinal metine uygun bir çeviri yapılmış olsa idi en azından bugün terimsel anlamda bu tartışmanın önüne geçilmiş olabilecekti. Şöyle ki, nişanlanma dolayısıyla “*yükümlü olmamak*”, bu sebeple ortaya çıkabilecek mali yükümlülükleri kapsar. Buna karşın, “*nişanlanma ile bağlı olmamak*” tamamen farklı bir kavram olup, rıza olmaksızın yapılan bir nişanlanmadan dolayı sınırlı ehliyetsizin bağlı olmadığı sonucu çıkar. Böyle bir bakış açısı, TMK’ya göre sınırlı ehliyetsizlerin nişanlanma ehliyetlerini de tamamen değiştirebilecek bir bakış açısıdır. Nitekim “*yükümlü olmamak*” ilerde de geniş bir biçimde ele alınacağı üzere doktrindeki kimi yazarların sınırlı ehliyetsizleri mali olarak koruma gerekçelerine haklılık sağlayabilecek nitelikte iken TMK’da belirttiği ifade ile “*bağlı olmamak*”, hukuk düzeninde hiçbir

[25] OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY ÖZDEMİR, s. 79; AKİPEK / AKINTÜRK / ATEŞ KARAMAN, s. 316.

[26] 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 118. maddeye ilişkin gerekçesine baktığımızda, “*muvafakat*” kavramı yerine hem icazeti hem izni içerisinde barındıran “*rıza*” kavramının eklenmesinin haricinde, bir önceki kanuna göre, esasa ilişkin bir açıklama yapmadığını görmekteyiz: http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem21/yil01/ss723_Madde_Gerekceleri_1.pdf, 08.11.2014, 19:27.

[27] KIYGI, Osman Nazım: Wörterbuch der Rechts- und Wirtschaftssprache, Teil III, München 1999, s. 852.

sonuç doğurmamak yani değerlendirmelere bağlı olarak yokluk veya tek taraflı bağlamazlık olarak anlaşılmaya açık bir kavramdır^[28].

Maddeler arasındaki çelişkili hükümler yanında bir de böylesine “*terim*” noktasında çeviri sorunları, olayı daha da karmaşık bir hale sokmaktadır. Bu yorumlar sonrasında acaba bir sınırlı ehliyetsiz ile başkası arasında yapılmış bir evlenme vaadine (nişanlanmaya) yasal temsilci rıza göstermez ise ne olacaktır? Nişanlanma hiç yapılmamış gibi mi kabul edilecektir yoksa hukuk düzeninde varlığı kabul edilmekle birlikte evlenme vaadinde bulunan sınırlı ehliyetsiz nişanlı, sadece nişanlanmaya bağlı olarak evlenmenin gerçekleşmemesi halinde ortaya çıkabilecek mali sorumluluklardan mı kurtulmuş olacaktır? Bu noktada, ZGB hükümlerine bakmak gerekirse, burada “*total*” bir nişanlanma bulunduğu savunulmaktadır^[29]. Türk Hukuku açısından ise bu çalışmanın da bir bölümünü oluşturan bu konu tartışmalı olup^[30] ZGB’de yapılan yeni değişikliklerle beraber bu tartışmalar aşağıda detaylı olarak değerlendirilecektir.

A. Ayırt Etme Gücüne Sahip Küçükler Açısından

Türk hukukuna göre, herşeyden önce hakları kullanırken ve borçları ifa ederken “*ayırt etme gücüne sahip olmak*” temel kuraldır^[31]. Bu nedenle ayırt etme gücüne sahip bulunmayanlar “*tam ehliyetsizler*” olarak değerlendirilmiş ve istisnalar haricinde bu kişilerin yapmış oldukları hiçbir işlem hukuk düzeninde sonuç doğurmayacak biçimde düzenlenmiştir. Sınırlı ehliyetsizlerin ilk grubunu oluşturan “*ayırt etme gücüne sahip küçükler*” kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarını kullanırken, TMK m. 16 hükmüne göre yasal temsilcilerinin rızasına bağlı değilken iken m. 118 gereği ise nişanlanabilmeleri için rıza gerekli görülmeyle birlikte doktrinde bu hükme uyulmamasının yaptırımını tartışmalıdır^[32]. Doktrinde, bu konuda genel olarak farklı üç görüş olduğu kabul edilmektedir^[33]. Lafzi yorum

[28] TARAKÇIOĞLU, İhsan: “*Türk Medeni Kanununa Göre Nişanlanma ve Hukuki Niteliği*”, s.2: <http://acikarsiv.atilim.edu.tr/browse/56/ihsantarakcioglu2.pdf>, 10.11.2014, 07:51. Nitekim TARAKÇIOĞLU, adı geçen makalesinde, TMK m. 118/II hükmünün TMK m. 16/1’e göre özel hüküm olduğunu bu sebeple hakim tarafından öncelikle uygulanması gerektiğini, “*Nişanlanma sözleşmesinin tarafları veya birinin küçük ya da kısıtlı olması halinde yasal temsilcilerin rızasına gerek*” olduğunu “*aksi halde tarafların bağlı kalmayacağını, yani sözleşmenin yapılmamış olduğunu*” belirtmektedir.

[29] HAUSHEER, Heinz / GEISER, Thomas / AEBI-MULLER, Regina: Das Familienrecht des Schweizerischen Zivilgesetzbuches, Bern 2007, s. 38 (p. 04.09).

[30] DURAL, Mustafa / ÖĞÜZ, Tufan / GÜMÜŞ, Mustafa Alper: Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 2013, s. 19.

[31] HATEMİ, Hüseyin / KALKAN OĞUZTÜRK, Burcu: Aile Hukuku, Vedat Kitapçılık, B. 4, İstanbul 2014, s. 13; ÖZTAN, s. 90.

[32] KÖPRÜLÜ, Bülent: Medeni Hukuk, B.2, İstanbul 1984, s. 228, dipnot 90.

[33] KOÇ, Nevzat: Türk – İsviçre Hukukunda Nişanlanma Sözleşmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir 2002, s. 30 vd. ; DURAL / ÖĞÜZ / GÜMÜŞ, s. 19.

yöntemi ile değerlendirildiğinde, izin alınmaksızın yapılan bir nişanlanmanın, sınırlı ehliyetsizlerin genel olarak hukuki işlemlerine uygulanan “*tek taraflı bağlamazlık*” kuralına tabi olduğu^[34] bu sebeple icazet verilmediği sürece sınırlı ehliyetsizin nişanlanma ile bağlı olmadığı, buna karşın sonradan verilen icazet ile nişanlanmanın geçmişi etkili olarak hüküm ve sonuç doğurmaya başlayacağı benimsenmektedir^[35].

Doktrinde diğer grup yazarlar ise TMK m. 16/I'de düzenlenen genel ilkenin aksine olarak m. 118/II'de, nişanlanma yapabilmesi için sınırlı ehliyetsizin, yasal temsilcisinin rızasına ihtiyaç duymasını, kişinin, nişanlanma sonrası ortaya çıkabilecek aleyhe “*mali*” sonuçlardan korunması sebebiyle getirildiğini düşünmektedir. Bu görüşe göre, yasal temsilcinin rızası olmaksızın dahi yapılan nişanlanma geçerli bir nişanlanma olup bu sonuçların ortaya çıkabilmesi için yasal temsilcinin rızası gerekmektedir^[36]. Bu görüş açısından bakıldığında kısaca, yasal temsilcinin rızası olmaksızın bir nişanlanma gerçekleşmiş ise ve bu nişanlılık sürecinde, sınırlı ehliyetsizin aleyhine “*mali*” sonuçlar doğurabilecek gelişmeler olmaz ise nişanlanma, rızanın yokluğuna rağmen geçerliliğini koruyacaktır. Bu görüşe elbette madde hükmünde geçen “...*bağlamaz*” ifadesinin yorumlanması ile ulaşılabilecektir. Nitekim, rıza olmaksızın sınırlı ehliyetsizin nişanlanma ile bağlı olmadığına ilişkin “*açık*” hüküm var iken bu hükmün lafzi yorumuna göre tam tersi bir sonuca ulaşmak ancak bu şekilde mümkün olabilir^[37].

Kişisel kanaatim ise bu iki genel kabul gören görüşten de ayrılmaktadır^[38]. Şöyle ki, sınırlı ehliyetsizler, TMK m. 16/II'ye göre “*haksız fiillerinden*” sorumludurlar. “*Haksız fiillerden sorumlu olmak*” demek özel hukuk anlamında “*cezai*” değil “*hukuki*” bir sorumluluğu ifade eder. Haksız fiillerin genel olarak hukuka yansıyan en önemli yaptırımını ise maddi ve manevi “*tazminat*”tır^[39]. Görüldüğü üzere, TMK m. 118/II'deki düzenlemenin, “*sınırlı ehliyetsizi mali olarak koruma*

[34] KOÇ, s. 31.

[35] YILDIRIM, Abdülkerim: Türk Aile Hukuku, Savaş Yayınevi, B.1, Ankara 2014, s. 12; AKINTÜRK / ATEŞ KARAMAN, s. 32; VELİDEDEOĞLU, s. 25.

[36] ABİK, Yıldız: “*Nişanlanma ve Nişanlılık*”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.54, S. 2, Ankara 2005, s. 79, 80; DURAL / ÖĞÜZ / GÜMÜŞ, s. 19 ve aynı yönde görüş için ayrıca bakınız dipnot 22'den naklen: MARDİN, s. 20; SAYMEN / ELBİR, s. 46, 47.

[37] DURAL / ÖĞÜZ / GÜMÜŞ, yasa önerisi sunmuş ve “*mali sonuçları bakımından*” sınırlı ehliyetsizin sorumlu tutulmamasının açıkça maddeye işlenmesini önermiştir. Bakınız: adı geçen eser, s. 19.

[38] Nitekim doktrinde sınırlı ehliyetsizlerin tek başlarına yaptıkları nişanlanmanın geçerli olduğu görüşü de savunulmaktadır: KOÇ, s. 36.

[39] Nişanlanmanın sona ermesinde manevi tazminat isteme hakkı TMK'da “*para*” ile sınırlanmış olup, 743 Sayılı Medeni Kanun'da yer alan ikinci fıkra TMK'da yer almamaktadır (TMK m. 121, EMK m. 85). Detaylı bilgi için ayrıca bkz. : KILIÇOĞLU, Ahmet M. : Medeni Kanun'unuzun Aile- Miras-Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler, Turhan Kitabevi, Ankara 2014, s. 1.

amacı” güttüğü kabul edilirse, aynı şekilde bu kişilerin haksız fiillerinden de sorumlu olmamalarını kabul etmek gerekir. Aynı şekilde hukukumuz, ortaya çıkan bir zarardan sorumluluğu düzenlerken, sadece zarar vereni korumayı değil, zarar göreni de korumayı hedeflemekte ve buna uygun hükümler de hukukumuzda yer almaktadır. Nitekim Türk Borçlar Kanunu’nun 65. maddesi, “*ayırt etme gücüne sahip bulunmayanların*” vermiş olduğu zararların giderilmesini düzenlerken, “*hakkaniyet*” gerektiriyorsa hakimin, ayırt etme gücüne sahip olmayan kişinin vermiş olduğu zararın kısmen veya tamamen tazminine hükmedebileceğini belirtmektedir^[40]. “*Ayırt etme gücüne sahip olmayan kimseler*”i dahi, haksız fiil hükümleri çerçevesinde, Kanun Koyucu, “*zarar vereni*” değil, “*zarar göreni*” düşünerek hakkaniyet ilkeleri çerçevesinde sorumlu tutabilir iken, ayırt etme gücüne sahip bir kişinin (sınırlı ehliyetsizin) vermiş olduğu zararları haksız fiilden veya nişanlanmadan doğup doğmadığına yani “*hangi sebebe dayandığına bakılmaksızın*” karşılmasına ilişkin düzenlemelerin yapılması, en azından hakkaniyetin bir gereğidir. Bu sebeple kişisel kanaatim ilerde farklı açılardan da ele aldıktan sonra daha detaylı bir biçimde belirtileceği üzere, milli bir hukuk yapısı sergileyen aile hukukumuzda, ve özellikle nişanlanma başlığı altında^[41], özgün bir hukuk yaratılarak ve buna uygun yasal değişiklikler de sağlanarak, sınırlı ehliyetsizlerin nişanlanma ehliyetinin TMK m. 16/I’de belirlenen esaslara göre yani yasal temsilcilerinin rızasına ihtiyaç olmaksızın nişanlanabilecekleri şekilde çözümlenmesinin daha doğru olduğunu düşünmekteyim. Bu esas benimsenmeyecek olursa, sınırlı ehliyetsizlerin “*zarardan*” sorumluluklarına ilişkin ilke haksız fiillerde ve nişanlanmada farklı sonuçlar doğuracaktır. Bir sınırlı ehliyetsizi nasıl yapmış olduğu haksız fiilden dolayı sorumlu tutmamamız düşünülemez ise aynı esaslara nişanlanma sonucunda ortaya çıkacak “*mali*” sonuçlardan da bu kişileri sorumlu tutmamamız düşünülmemelidir.

Sınırlı ehliyetsizlerin, mali sonuçlarının doğurabileceği olumsuzluklar dolayısıyla, yasal temsilcisinin rızası olmaksızın yaptıkları nişanlanma ile bağlı olmamaları gerektiği fikri, “*vasiyetname yapma ehliyeti*” açısından da değerlendirilmelidir. Şöyle ki, TMK m. 502’ye göre, “*Vasiyet yapabilmek için ayırt etme gücüne sahip ve onbeş yaşını doldurmuş olmak gerekir.*” Kanun’da bahsedilen bu kişi, tam anlamıyla sınırlı ehliyetsizlerin ilk grubunu oluşturan “*ayırt etme gücüne sahip küçük*” tür. Vasiyetname ile bir kimse, -genellikle- doğrudan doğruya “*mal varlığına*” ilişkin bir hukuki işlem yapmış olur. 15 yaşını tamamlamış bir sınırlı ehliyetsiz “*tek taraflı bir irade beyanı*” ile, yasal temsilcisinin rızası olmaksızın

[40] Aynı yönde Yargıtay Hukuk Genel Kurul Kararı için bakınız: Esas: 2003/4-89, Karar: 2003/68, Tarih: 05.02.2003. <http://www.hukukturk.com/>, 11.11.14, 18:44.

[41] ANSAY, Sabri Şakir: “*Aile Hukuku*”, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 2, s. 21; ÖZTAN, s. 89.

bütün malvarlığını etkileyebilecek bir hukuki işlem yapabilmektedir.^[42] Sınırlı ehliyetsize böylesine, vasiyetname yapma, vasiyetnameden dönme, başka bir vasiyetname yapma yetki ve imkanları veren^[43] Kanun Koyucu, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan olan nişanlanma sonrasında muhtemel mali zararlar ortaya çıkabilir düşüncesi ile olsa dahi sınırlı ehliyetsizi, yasal temsilcinin rızasına bağlı kılmamalıdır. Çünkü bu durum, nişanlanmanın, ayırt etme gücüne sahip sınırlı ehliyetsiz tarafını korur iken karşı taraf ve haklarını dikkate almayan bir bakış açısıdır.

B. Ayırt Etme Gücüne Sahip Kısıtlılar Açısından

Bir önceki başlıkta “*ayırt etme gücüne sahip küçüklerin*” yasal temsilcisinin rızasını almaksızın yapmış olduğu nişanlanma sebebiyle doktrinde yapılan tartışmaları ve kişisel kanaatimizi belirtmiş idik. Bu başlık altında ise sınırlı ehliyetsizlerin ikinci grubu olan, ayırt etme gücüne sahip “*kısıtlılar*” incelenecektir. Kişisel görüşümüz bir yana bırakıldığında diğer iki görüşe “*küçüklerle*” ilgili noktada –kısmen- katılabilmek mümkün iken doktrinde sınırlı ehliyetsizlerin nişanlanma ehliyetlerinin, küçükler ve kısıtlılar olarak ayırım yapılmaksızın, incelendiği farkedilecektir. Halbuki sınırlı ehliyetsizler sadece “*küçükler*”den oluşmaz, “*kısıtlılar*” da bu grubun içerisinde. İyiniyetli ve hakkani düşüncelerle, küçüklerin “*mali*” sebeplerle korunması amacıyla yasal temsilcinin rızasının varlığını kabul etsek dahi “*mali*” temellere dayanmaksızın kısıtlanmış kişileri hangi gerekçe ile nişanlanma ehliyeti açısından yasal temsilcinin rızasını zorunlu tutmalıyız? Bu nokta, bu çalışma içerisinde değerlendirilecek ikinci önemli ve hukuken kabul edilemez bir konudur. Kısıtlama kararı, kişilik haklarını önemli ölçüde sınırladığı için ancak Kanun’da belirtilen sebeplerin varlığı halinde verilebilir.^[44] Bu tartışmanın detaylarına girmeden önce bir örnek vermek gerekirse, TMK m. 407 uyarınca “*zorunlu*” bir kısıtlama sebebi olan “*Bir yıl veya daha uzun süreli hapis cezasına mahkum*” edilen bir kimse de “*ayırt etme gücüne sahip kısıtlı*” yani sınırlı ehliyetsizdir. Buna göre örneğin, ayırt etme gücüne sahip ve 25 yaşındaki bir kimse bir yıl süreli hapis cezası almış ise neden yasal temsilcinin rızasını almaksızın nişanlanmasın?

Kısıtlanma sebepleri TMK m. 405-408 arasında, zorunlu ve isteğe bağlı kısıtlanma sebepleri olarak ikiye ayrılmaktadır.^[45] Bu sebeplerin bir kısmı,

[42] İMRE, Zahit / ERMAN, Hasan: Miras Hukuku, B. 8, Der Yayınları, İstanbul 2011, s. 52.

[43] ÖZTAN, Bilge: Miras Hukuku (Tablolar ve Örneklerle), B. 5, Turhan Kitabevi, Ankara 2012, s. 199.

[44] OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY-ÖZDEMİR, s. 67.

[45] AKİPEK / AKINTÜRK / ATEŞ KARAMAN, s. 301; OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY-ÖZDEMİR, s. 67.

kısıtlama kararlarının temel sebepleri olan “*kişiyi, ailesini ve üçüncü kişileri korumak*” anlamında, nişanlanma için de kabul edilebilecek sebeplerdir. Ancak, öyle zorunlu veya isteğe bağlı kısıtlılık sebepleri bulunmaktadır ki bu sebeplerden birisi ile kısıtlanmış ve sınırlı ehliyetsiz olmuş bir kimsenin nişanlanabilmesi için objektif olarak yasal temsilcisinden rıza almasını gerektirecek hiçbir durum yoktur. Nitekim bir başka çelişki ise bu kısıtlama sebeplerinin bir kısmının varlığı evlenme engeli dahi değildir. Objektif bir açıyla baktığımızda, zorunlu kısıtlama sebeplerinden “*savurganlık, alkol ya da uyuşturucu bağımlılığı, kötü yaşama tarzı ve kötü yönetim*” sebebiyle kısıtlanmış bir kimse evlenebilir iken neden nişanlanamasın? Bir başka açıdan baktığımızda ise isteğe bağlı kısıtlanma sebeplerinden TMK m. 408’de belirtilen “yaşlılık, engellilik (sakatlık^[46]) ...” gibi sebepleri barındıran bir kimse nişanlanabilmek için neden yasal temsilcinin rızasına ihtiyaç duysun? Örneğin akıl zayıflığı gibi hiçbir zihni engeli bulunmamakla birlikte, “*bedenen engellilik*” sebebiyle kısıtlanmasına karar verilmiş bir kimse nişanlanmak istediğinde yasal temsilcisinden mevcut TMK m. 118/II hükmüne göre izin/icazet almalıdır. En iyimser bakış açısıyla ikinci görüş taraftarlarının görüşü kabul edilse yani “*nişanlanma vardır ancak aleyhe meydana gelebilecek mali sonuçlarından sınırlı ehliyetsiz sorumlu değildir*” görüşünü kabul etsek dahi “*bedenen engelli*” olduğu için bir kimseyi “*mali*” olarak sorumlu tutmamamız hem eşitlik anlamında hem de karşı taraf anlamında mutlak bir biçimde büyük adaletsizliklere yol açacaktır.

Sınırlı ehliyetsizlerin ikinci grubunu oluşturan “*ayırt etme gücüne sahip kısıtlılar*” açısından bakıldığında, ilk grup sınırlı ehliyetsizlerdeki tartışmalara dahi girilmesine ihtiyaç olmaksızın, TMK m. 118/II’de Kanun Koyucu’nun bu belirtilen görüşler çerçevesinde değerlendirmeler yaparak ciddi ve ivedi düzenlemeler yapmasının hakkaniyet ilkesinin gereği olduğunu düşünmekteyim.

III. İSVİÇRE MEDENİ KANUNU’NUN KONUYA İLİŞKİN HÜKÜMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Gerek 743 Sayılı eski Medeni Kanun gerekse 4721 Sayılı yeni TMK’nın kaynak Kanunu niteliğindeki ZGB’de, -TMK’ya yansıyan- yakın zamanda ciddi değişikliklere gidildiği görülmektedir. Bu değişiklikler öncesi, İsviçre Hukuku’ndaki düzenlemeler neredeyse Türk Hukuku ile aynı olduğu için benzer tartışmalar orada da yapılmakta idi^[47]. ZGB’de ve buna bağlı olarak diğer İsviçre kanunlarında yapılan düzenlemeler çok geniş ölçekli çalışmalarla ele almayı gerektirecek nitelikte değişikliklerdir. Nitekim, İsviçre Hukuku’nda

[46] 743 Sayılı Medeni Kanun’da “*sakatlık*” ifadesi kullanılmaktadır.

[47] HAUSHEER / GEISER / AEBI-MULLER, s. 37 vd.

“Yetişkinlerin Korunmasına (Adult Protection)” ilişkin yeni ve ciddi düzenlemeler gidilmiştir^[48]. Bu düzenlemeler doğrudan ve dolaylı olarak ZGB’yi de etkilemiştir. ZGB’nin, sadece nişanlanma ehliyetini düzenleyen hükümlerinde değil, sınırlı ehliyetsizleri düzenleyen neredeyse bütün hükümlerinde bu esaslar çerçevesinde değişiklikler yapıldığı görülmektedir. Elbette bu değişikliklerin bir kısmı çalışmamızın konusunu oluşturan ve TMK’da karşılıkları, m. 14, m. 16/I ve m. 118/II olan ZGB’deki Art. 17, 19 (özellikle kişiye sıkı sıkıya bağlı hakların düzenlendiği Art. 19c) ve 90 hükümleridir^[49].

Eski ZGB’de tek madde halinde olan 19. Madde, yeni maddeler eklenerek değil, 19. maddeye harfler eklenerek, yeni ZGB’de 19/d’ye kadar ilerlemiştir. Bu ve bu esas çerçevesinde yapılan diğer değişikliklerin temelinde 2008 yılında kişiler ve çocuk hukukunda, yetişkinlerin korunmasına ilişkin yapılan yasal düzenlemeler^[50] yatmaktadır^[51]. 2006 yılında bu alanda yapılan çalışmaların ardından 19 Aralık 2008 yılında gerekli kanun değişiklikleri gerçekleştirilmiştir^[52]. Bu değişiklikler çok yakın sayılacak bir tarihte 1 Ocak 2013 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu çalışmada, eski ZGB hükümleri ile TMK hükümlerinin neredeyse aynı olması nedeniyle benzer tartışmalara girilmeyecek sadece çalışma başlığımız çerçevesindeki değişiklikler değerlendirilecektir.

Yeni ZGB ile birlikte TMK’da karşılığı m. 14 olan ve “*fiil ehliyetsizliği*”nin düzenlendiği hükümlerde değişikliğe gidilmiştir. Nitekim TMK m. 14’e göre “...*küçüklerin ve kısıtlıların fiil ehliyeti yoktur.*” Eski ZGB de TMK m. 14’le neredeyse aynı düzenlemeler getirmiş ve küçük ve kısıtlıları “*ehliyetsizlik (Handlungs-unfaehigkeit)*” başlığı altında incelemiş ve sınırlı ehliyetsizleri küçükler ve kısıtlılar olarak ayırmıştı: “... *unmündig oder entmündigt sind. (ZGB Art. 17)*”^[53]. Halbuki yeni düzenlemelerin ardından ZGB’nin tamamını etkileyen bir düzenleme ile artık Türk hukukunda ‘küçükler ve kısıtlılar’ kavramını birebir

[48] Değişikliklere ilişkin detaylı inceleme ve bilhassa 19. maddede yapılan düzenlemeler için bakınız: MEIER, Philippe: “*Nouveau droit de la protection de l’adulte: Introduction générale et système des curatelles*”, RNRF, 94/2014, s. 88, Erişim Bilgileri: <https://www.swisslex.ch/AssetDetail.mvc/Show?assetGuid=032d899e-9ca9-493d-a3ea-cc017037da9d&source=hitlist&setOrigin=true&SP=18|zkdmc0#firstSearchTerm>, 11.11.2014, 18:20.

[49] SCC hükümlerinin detayları için bakınız: <http://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19070042/index.html>

[50] Fassung gemäss Ziff. I 2 des BG vom 19. Dez. 2008 (Erwachsenenschutz, Personenrecht und Kindesrecht), in Kraft seit 1. Jan. 2013 (AS 2011 725; BBl 2006 7001).

[51] Konuya ilişkin Federal Gazete detayları için ayrıca bakınız: Botschaft zur Aenderung des Schweizerischen Zivilgesetzbuches (Erwachsenenschutz, Personenrecht und Kindesrecht) <http://www.admin.ch/opc/de/federal-gazette/2006/7001.pdf>

[52] Schweizerisches Zivilgesetzbuch (Erwachsenenschutz, Personenrecht und Kindesrecht), 19 Dezember 2008: <http://www.admin.ch/opc/de/official-compilation/2011/725.pdf>

[53] Zivilgesetzbuch, Obligationenrecht, SchKG, BV und weitere Erlasse, Orell Füssli, 9. Auflage, Zürich 2012/13, s.50.

karşılayan “*unmündig ve entmündigt*” terimleri ZGB’den tamamen çıkarılmış, bunun yerine yeni bir terim olarak “*Minderjährige*” kavramı kullanılmaya başlanmıştır^[54]. Benzer şekilde ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlılar eski ZGB’de tek madde halinde 19. maddede düzenlenmişti. Ancak yeni ZGB ile 19. maddeye dört yeni maddenin daha eklendiğini görmekteyiz (Art. 19a, 19b, 19c, 19d). Ayırt etme gücüne sahip ancak fiil ehliyetine sahip olmayanlar 19. maddede genel olarak belirtilmiş, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklar ise ayrı bir başlık altında yeniden ele alınarak, yeni ZGB’nin 19c maddesinde “*kişiye sıkı sıkıya bağlı haklar*” başlığıyla düzenlenmiştir^[55].

Bunun yanında, ZGB –eski- 19. maddenin ikinci fıkrasında da değişikliğe gidilmiş ve önceden “*Ohne diese Zustimmung vermögen sie Vorteile zu erlangen, die unentgeltlich sind, und Rechte auszuüben, die ihnen um ihrer Persönlichkeit willen zustehen.*” şeklinde olan hüküm yeni ZGB m. 19/II’de “*Ohne diese Zustimmung vermögen sie Vorteile zu erlangen, die unentgeltlich sind (buraya kadar hüküm aymdır, burdan sonra değişmiştir), sowie geringfügige Angelegenheiten des täglichen Lebens zu besorgen.*” şeklinde kaleme alınmıştır. Bu hükümler incelendiğinde, eski ZGB’nin m. 19/II hükmünde, TMK’ya benzer bir biçimde sınırlı ehliyet-sizlerin, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarını kullanırken yasal temsilcinin rızasına ihtiyaç olmadığı yönünde hükmün aynen bulunduğu görülmektedir. Ancak, yeni ZGB’nin 19/II’nci hükmü yeni haliyle, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan hiç bahsetmemekte, ve bu kimselerin, rıza olmaksızın “*karşılıksız kazanma*” ve “*gündelik işlemleri*” tek başlarına yapabileceklerini kabul etmektedir.

Ayırt etme gücüne sahip, ancak hukuki işlem ehliyetleri olmayan kimselerin, genel olarak kişiye sıkı sıkıya bağlı hakları, 2013 yılında yürürlüğe girdiği haliyle 19c maddesinde düzenlenmektedir. Bu maddeye göre, bu kimseler, -yasal temsilcinin rızasına yasa gereği ihtiyaç duyulan haller hariç- kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarını tek başlarına kullanabileceklerdir (ZGB Art. 19c: “*Urteilsfähige handlungsunfähige Personen üben die Rechte, die ihnen um ihrer Persönlichkeit willen zustehen, selbstständig aus; vorbehalten bleiben Fälle, in welchen das Gesetz die Zustimmung des gesetzlichen Vertreters vorsieht*”^[56],^[57]. Şu halde

[54] Genel olarak Türk hukukunda, İsviçre hukuk sisteminde benimsenen değişiklikler çerçevesinde düzenlemeler yapılacak ise, bu kavramın özellikle “*yetişkin koruma*” hükümleri çerçevesinde de gözden geçirilip, detaylı araştırmalar sonrasında Türkçe karşılığına en uygun gelecek terim bulunması zamanla ciddi bir ihtiyaç olacaktır. Ancak bu çalışmada terim, Türk hukukunda meydana gelecek muhtemel değişimlerden bağımsız olarak –şimdilik- “*küçükler*” olarak çevrilmiştir.

[55] “*Art. 19c, 4. Höchstpersönliche Rechte*” olarak düzenlenmektedir.

[56] SCC Art. 19c: “*Persons capable of judgement but lacking capacity to act exercise their strictly personal rights independently; cases where the law requires the consent of the legal representative are reserved.*”

[57] Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise, ayırt etme gücüne sahip olmayanların (tam ehliyet-sizlerin), kişiye sıkı sıkıya bağlı olan haklar hariç haklarını yasal temsilcileri aracılığıyla

halen TMK m. 16'da –ve eski ZGB Art. 19'da- tek madde halinde düzenlenen küçüklerin genel olarak kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarını kullanmaları için yasal temsilcinin rızasına ihtiyaç duyulmayacağı prensibi 2013 yılından itibaren İsviçre Medeni Kanunu'nda yeni bir statü kazanmış ve bu kimselerin hak ve sorumlulukları yukarıda anıldığı üzere TMK'dan farklı olarak yeni ZGB'de Art. 19, 19a, 19b, 19c ve 19d'de tek tek ve detaylı olarak incelenmektedir^[58].

Bu başlangıç hükümlerinde, sınırlı ehliyetsizlerin kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarına ilişkin hükümler haricinde yeni ZGB'nin, “*küçüklerin nişanlanması*” nı düzenleyen ZGB Art. 90/II de aynı yasal gelişme ve değişiklikler sonrasında yeniden kaleme alınmıştır. Yeni ZGB'deki bu değişiklik sadece “*küçüklerin*” nişanlanmasını düzenleyen 90/II'de yapılmıştır. Bunun haricinde 90. maddenin I ve II. fıkraları aynen eski ZGB'de olduğu gibi muhafaza edilmektedir.

Yeni ZGB'nin 90. maddesinin ilk fıkrası TMK m. 118/I'e benzer şekilde “*Nişanlanma evlenme vaadiyle olur*” demekte^[59], ZGB'nin III. fıkrası ise TMK m. 119'da kaleme alınan “*Nişanlılık evlenmeye zorlamak için dava hakkı vermez.*” hükmünü düzenlemektedir^[60]. Art. 90/II'de ise çalışmamızın başında da belirttiğimiz sadece iki kavramın yani “*Unmündige oder Entmündigte...*” kavramlarının yerine “*Minderjährige...*” kavramının geldiğini görmekteyiz^[61]. Eski ZGB ve yeni ZGB'de de yasal temsilcinin rızası halen aranmakta^[62] fakat rıza talep edecek kişilerin değiştiğini görmekteyiz. Eski ZGB'deki hükümlere binaen TMK m. 118/II ve doktrinde bu kavram “*küçük ve kısıtlılar*” olarak anılmaktadır^[63]. İsviçre Medeni Kanunu'ndaki yapısal bu değişiklik sonrası “*Minderjährige*” (küçükler olarak çevirdiğimiz) kavramının Türk Hukukuna en doğru bir biçimde terimsel olarak yerleşebilmesi için ZGB ve ZGB'ye bağlantılı olarak çıkarılan son yasal değişikliklerin kapsamlı ve özel incelenmesi sonucunda mümkün olabilecektir. Nitekim “*Minderjährige*” kavramı, İsviçre

kullanılacağı belirtilmektedir. (SCC Art. 19c/II: “*The legal representative acts for a person lacking capacity of judgements unless a right is so strictly personal that any form of representation is excluded.*”

[58] Bu çalışmada, sınırlı ehliyetsizlerin kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarını özellikle düzenleyen Art. 19c haricinde sınırlı ehliyetsizlerin farklı durumlarını hükme bağlayan Kanun'daki diğer maddeler incelenmemiştir.

[59] Yeni ve Eski ZGB Art. 90/I aynıdır: “*Das Verlöbnis wird durch das Eheversprechen begründet.*”

[60] ZGB Art. 90/III: “*Aus dem Verlöbnis entsteht kein klagbarer Anspruch auf Eingehung der Ehe.*”

[61] Bu kavram değişikliği hariç eski ZGB Art. 90/II ile yeni ZGB Art. 90/II arasında hiçbir fark yoktur. Nitekim eski ZGB Art. 90/II : “*Unmündige oder Entmündigte werden ohne Zustimmung des gesetzlichen Vertreters durch ihre Verlobung nicht verpflichtet*” Yeni ZGB Art. 90/II ise: “*Minderjährige werden ohne Zustimmung des gesetzlichen Vertreters durch ihre Verlobung nicht verpflichtet*” demektedir.

[62] HAUSHEER / GEISER / AEBI – MÜLLER, s. 38.

[63] AKINTÜRK / ATEŞ KARAMAN, s. 31 vd. ; DURAL / ÖGÜZ / GÜMÜŞ, s. 19; OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY-ÖZDEMİR, s. 83.

Medeni Kanunu'nun İngilizce metninde (SCC Art. 17'de) “*under age*” olarak kullanılmış iken^[64], nişanlanmayı düzenleyen maddede kullanılan Minderjährige kavramı için SCC'nin “*minors*” kavramını kullandığını görmekteyiz (SCC Art. 90/II)^[65]. Bilindiği üzere “*under age*”, bir hukuki işlem yapabilmek için “*belirli bir yaş şartını*” ifade ederken^[66], örneğin, bir kimse tam ehliyetli olabilir (ergin, ayırt etme gücüne sahip ve kısıtlı değildir) ama 30 yaşını doldurmadığı için (under age olduğu için) TMK hükümleri uyarınca tek başına evlat edinemez. Buna karşın “*minors*” ifadesi ise, yaş değerlendirmelerine girmeksizin doğrudan “*küçükler*”i ifade etmektedir.

Bu terimsel farklılık bir yana bırakıldığında, Yeni ZGB'nin 90/II hükmüne göre “Küçükler (Minderjährige)”^[67], yasal temsilcilerinin rızası olmaksızın nişanlanma ile yükümlülük altına girmezler” denmiştir^[68]. Burada dikkat edilmesi gereken en önemli nokta, yeni ZGB artık nişanlanma ehliyetini belirlerken “*küçük ve kısıtlılar (eski ZGB'de olduğu gibi “Unmündige oder Entmündigte...”*)” kavramını değil sadece “*küçükler*” anlamına gelecek olan “*Minderjährige*” kavramını kullanmaktadır. Bu düzenleme daha önceki başlıklarda belirttiğim değişikliklere benzer bir düzenlemedir. Böylelikle, yeni ZGB “*kısıtlılar*”ı artık nişanlanma ehliyeti açısından “*küçüklerle*” aynı kategoriye sokmamakta, küçükler için ise “*unmündige*” kavramını kullanmak yerine ise daha yeni bir kavram olarak “*Minderjährige*” kavramını kullanmaktadır.

IV. ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Yeni ZGB'de yapılan bu değişiklik, henüz daha değişiklikler yapılmadan önce ve derslerimizde de TMK'da milli düzenlemeler yaparak nişanlanma ehliyetinin düzenlenmesi gerektiğini anlattığımız hale yaklaşmış değişikliklerdir. Ancak bu değişiklikler ZGB'den de farklılaşarak daha özgün çözümlere ulaşarak Türk ve İsviçre hukuku açısından haksız fiillerle ortak bir düzenlemeye kavuşmalıdır.

[64] SCC Art. 17: “*A person does not have the capacity to act if he or she is incapable of judgement or is under age or is subject to a general deputyship.*”

[65] SCC Art. 90/II: “*Minors incur no obligation through betrothal without the consent of their legal representative.*”

[66] Roma hukuku kaynaklarında, bugün anladığımız manada nişanlanma örneklerine rastlanmamaktadır. İlk örnekleri Yunan hukukunda karşımıza çıkan nişanlanma için “*yaş şartı*” aranmadığını görmekteyiz. Ayırt etme gücüne sahip olduktan sonra bülüş çağına girmemiş küçüklerin de nişanlanma ehliyetlerinin varlığı kabul edilmekteydi: KOSCHAKER, Paul: Roma Özel Hukukunun Ana Hatları, Sevinç Matbaası, Ankara 1977, s. 302.

[67] RAUSCHER, Thomas: Familienrecht, 2. Auflage, Berlin 2008, s. 80.

[68] Yeni ZGB Art. 90/II: “*Minderjährige werden ohne Zustimmung des gesetzlichen Vertreters durch ihre Verlobung nicht verpflichtet.*”

A. Genel Olarak

İsviçre hukukunda yapılan bu değişiklikler sonrasında ilk planda akla gelen çözüm önerisi, TMK'nın yeni ZGB'ye göre tekrar gözden geçirilmesidir. Bunun başarılması ile birlikte, nişanlanma ehliyeti noktasında –en azından- şimdilik, “kısıtlılar”, “küçükler” ile aynı kategoriye konmamış olacaktır. Daha önceki başlıklarımızda da detaylı olarak değindiğimiz üzere –nişanlanma ehliyeti açısından hiçbir engel taşımayan bir- kısıtlılık sebebiyle kendisine vasi atanmış bir kimsenin nişanlanması için yasal temsilcisinden izin almasına gerek olmadığı TMK'nın açık hükmüyle de sabit hale gelmiş olacaktır. İsviçre hukukundaki bu değişikliklerin TMK'ya uyarlanması noktasında elbette İsviçre'deki temel hareket noktasının “*yetişkinleri koruma*” hükümleri ile başladığı unutulmamalıdır^[69].

B. Özgün Çıkarımlar ve Yasa Önerisi

Türk ve İsviçre hukuk sistemindeki “*sınırlı ehliyetsizlerin*” kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarını kullanmalarındaki ehliyetlerinin yeni ZGB ile artık farklılık arzettiği yukarıda açıklanan gerekçelerle tespit edilmiştir. Yeni ZGB artık açıkça Art. 90/II'de kısıtlılardan hiç bahsetmemekte sadece “*küçüklerin*” yasal temsilcilerinin rızalarına ihtiyaç duyduklarını dile getirmektedir.

Halbuki, kişisel kanaatim, daha önce de açıklandığı üzere TMK'da elbette –en azından- yeni ZGB'ye uygun düzenleme yapılmalıdır ancak bir adım daha ileri gidilerek, küçüklerin dahi yasal temsilcilerinin rızalarına ihtiyaç olmaksızın nişanlanabilecekleri kabul edilmelidir. Nitekim TMK m. 16/I zaten bu genel prensibi kabul ederek, sınırlı ehliyetsizlerin kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarını kullanırken yasal temsilcilerinin rızalarına ihtiyaç duymayacaklarını hüküm altına almıştır. Nişanlanmayı düzenleyen TMK m. 118/II hükmü tamamen kaldırılarak, sınırlı ehliyetsizler nişanlanma konusunda da genel kurala tabi olmalıydılar. Bu yönde verilecek karar sınırlı ehliyetsizlerin –daha önce de açıklandığı gerekçelerle- haksız fiil sorumluluklarıyla da örtülecektir. Nitekim, en önemli sonucu “*tazminat*” olan haksız fiillerde, sınırlı ehliyetsizi “*korumak*” adına onun sorumsuzluğuna gidilmemiş iken nişanlanmada sınırlı ehliyetsizleri “*korumak*” amacıyla yasal temsilcinin rızasına muhtaç bırakmak hukuk sistematikle de örtüşmemektedir. Bu noktada karşı görüş olarak, “*TMK m. 16/II'de düzenlenen hüküm ile sınırlı ehliyetsizlerin haksız fiillerinden sorumlu olmalarının nedeni sınırlı ehliyetsizler açısından değil, karşı tarafın (haksız fiile uğrayanın) haklarını korumak amacıyla getirilmiş düzenlemelerdir. Bu sebeple sınırlı*

[69] Nitekim yeni ZGB'de sınırlı ehliyetsizlere ilişkin getirilen bu düzenlemeler için yapılan açıklamalar da bu yöndedir: Fassung gemäss Ziff. I 2 des BG vom 19. Dez. 2008 (Erwachsenenschutz, Personenrecht und Kindesrecht), in Kraft seit 1. Jan. 2013 (AS 2011 725; BBl 2006 7001).

ehliyetsizler, haksız fiillerinden sorumlu tutulmalılar ancak nişanlanmalarında yasal temsilcilerinin rızası aranmalıdır” şeklinde bir düşünce ortaya çıkabilir. Halbuki, nişanlanmanın evlenme ile sonuçlanmaması halinde de haksız fiile benzer bir biçimde, karşı tarafın “*maddi ve manevi*” anlamda kayıpları olabilmektedir. Bu sebeplerdir ki nişanlanmanın sona ermesinde haksız olan tarafa bir takım yaptırımlar getirilmiştir^[70]. Eğer biz haksız fiile uğrayan kişinin, sınırlı ehliyetsizden “*hiçbir şart aramaksızın ve diğer şartları da var ise*” tazminat isteyebileceğini kabul eder fakat nişanlanma sonrasında sınırlı ehliyetsiz bir kimseden –eğer yasal temsilcinin nişanlanmaya rızası yoksa- nişanın sona ermesi halinde talep edilebilecek maddi ve manevi tazminatların istenemeyeceği sonucuna varır isek “*ehliyetler*” noktasında birlik sağlayamamış oluruz.

Bu sebeplerle, gerekli yasal değişiklikler yapılarak, yeni ZGB’de sadece “*küçükler*” olarak kalan hükmün Türk hukukunda yapılacak düzenlemeyle o dahi eklenmeyerek, TMK m. 118/II hükmünün tamamen kaldırılması gerekir. Böylece kişiler hukukuna giriş hükümlerinde incelendiği üzere TMK m. 16/I hükmüne uygun olarak, ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlıların yasal temsilcilerinin rızasına ihtiyaç olmaksızın karşılıksız kazanma ve kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarını kullanabilecekleri prensibi nişanlanma ehliyetini de kapsayacak bir biçimde benimsenmiş olacaktır.

[70] DURAL / ÖĞÜZ / GÜMÜŞ, s. 33 vd. ; AKINTÜRK / ATEŞ KARAMAN, s. 45 vd.

SONUÇ

Sınırlı ehliyetsizler, “*ayırt etme gücüne sahip*” küçük ve kısıtlılardır. Ayırt etme gücüne sahip herkes, hukuk düzeninde yansıması “*mali sonuçlar doğuran*” “*haksız fiillerinden*” sorumludur. Yine hukuk düzeninde “*mali sonuçlar doğuran*” nişanlanmanın sona ermesi halinde tarafların borçları açısından baktığımızda, yasal temsilcisinin rızası olmaksızın nişanlanma yapmış bir sınırlı ehliyetsizin bu borçlardan sorumlu olmayacağı sonucuna varmak adalet ve hakkaniyet duygularıyla bağdaşmamaktadır. Nitekim 2013 yılında yürürlüğe girmiş haliyle yeni ZGB’de bu konuda ilk adımlar atılmış ve Art. 90/II’de artık sadece “*küçüklerin*” yasal temsilcisinin rızasına ihtiyaç duyduğu kabul edilerek “*kısıtlılar*” bu rıza dışında bırakılmıştır. Milli bir hukuk kabul edilerek, ayırt etme gücüne sahip olmak kaydıyla hiçbir yaş şartının aranmadığı nişanlanma hali için sınırlı ehliyetsizlerin yasal temsilcisinin rızasına ihtiyaç duymamaları gerekir.

Bu yönde yapılacak düzenleme, sınırlı ehliyetsizlerin “*fiil ehliyetleri*” açısından da bir birlik sağlanmasına vesile olacaktır. Böylece, sınırlı ehliyetsizler kural olarak hukuki işlemlerini yaparken yasal temsilcinin rızasına ihtiyaç duyacaklar, mali sonuçları olan haksız fiil ve kişiye sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmada ve karşılıksız kazanmada bu rızaya ihtiyaç duymayacaklardır. Bu yönde yapılacak düzenleme, sadece sınırlı ehliyetsiz açısından değil nişanlı karşı taraf açısından da bakıldığında hakkaniyete uygun olacağı gibi hukuk öğretisi açısından da aynı mantığa sığmış olacaktır. Nitekim, Türk hukuku, hiçbir iradeleri olmayan tam ehliyetsizleri dahi hakkaniyet gerektiriyorsa zarar görene karşı sorumlu tutabilmektedir. Bu düzenlemede amaç tam ehliyetsizi değil karşı tarafı korumaktır. Aynı şekilde nişanlanma için de bu prensip belirlenerek, haksız fiillerinden sorumlu olduğunu kabul ettiğimiz sınırlı ehliyetsizleri, nişanlanmalarını açısından da yasal temsilcilerinin rızasına muhtaç bırakmamalıyız.

KAYNAKÇA

ABİK, Yıldız: "Nişanlanma ve Nişanlılık", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.54, S. 2, Ankara 2005, s. 65-152.

AKINTÜRK, Turgut / KARAMAN ATEŞ, Derya: Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku, 6098 Sayılı Yeni Borçlar Kanunu'na Uyarlanmış, Beta Basım A.Ş., B.15, C. II, İstanbul 2013.

AKİPEK, G. Jale / AKINTÜRK, Turgut / ATEŞ KARAMAN, Derya: Türk Medeni Hukuku, Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku 6098 Sayılı Yeni Borçlar Kanununa Uyarlanmış, C. I, B. 10, Beta Basım, İstanbul 2013.

ANSAY, Sabri Şakir: "Aile Hukuku", Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 2, s. 20-32.

DURAL, Mustafa / ÖĞÜZ, Tufan / GÜMÜŞ, Mustafa Alper: Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 2013.

GÜVEN, Kudret: General Principles of Turkish Law, Second Edition, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2003.

HAUSHEER, Heinz / GEISER, Thomas / AEBI-MULLER, Regina: Das Familienrecht des Schweizerischen Zivilgesetzbuches, Bern 2007.

HATEMİ, Hüseyin / KALKAN OĞUZTÜRK, Burcu: Aile Hukuku, Vedat Kitapçılık, B. 4, İstanbul 2014.

İMRE, Zahit / ERMAN, Hasan: Miras Hukuku, B. 8, Der Yayınları, İstanbul 2011.

KESKİN, Dilşad: "Küçük Yaşta Evlenmenin Müeyyidesi", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.XV, Y.2011, S. 4, s. 65-83.

KILIÇOĞLU, Ahmet M. : Medeni Kanun'umuzun Aile-Miras-Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler, Turhan Kitabevi, B. 3, Ankara 2014.

KIYGI, Osman Nazım: Wörterbuch der Rechts- und Wirtschaftssprache, Teil III, München 1999.

KOÇ, Nevzat: Türk – İsviçre Hukukunda Nişanlanma Sözleşmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir 2002.

KOSCHAKER, Paul: Roma Özel Hukukunun Ana Hatları, Sevinç Matbaası, Ankara 1977.

KÖPRÜLÜ, Bülent: Medeni Hukuk, B.2, İstanbul 1984.

LESNI, Claudiu Iulian: "Novelties in Engagment and Marriage Matters in the Light of the New Civil Code", Contemporary Readings in Law and Social Justice, Volume 6(1), 2014, s. 332-339.

LINDEGGER, Marianne: Die Rechte des Mündels im schweizerischen ZGB, (Insbesondere der Ausschluss der Vertretungsmacht des Vormundes, das eigene Handeln und die Mitwirkung des Bevormundeten), Bern 1952.

MEIER, Philippe: "Nouveau droit de la protection de l'adulte: Introduction générale et système des curatelles", RNRF, 94/2014, s. 73-131.

OĞUZMAN, Kemal / SELİÇİ, Özer / OKTAY ÖZDEMİR, Saibe: Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), B. 11, Filiz Kitabevi, İstanbul 2011.

Zivilgesetzbuch, Obligationenrecht, SchKG, BV und weitere Erlasse, Orell Füssli, 9. Auflage, Zürich 2012/13.

ÖZTAN, Bilge: Medeni Hukukun Temel Kavramları, Turhan Kitabevi, B. 39, Ankara 2014.

ÖZTAN, Bilge: "Medeni Kanun'un Kabulünün 70'nci Yılında Aile Hukuku", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 44, S. 1, s. 79-125.

ÖZTAN, Bilge: Miras Hukuku (Tablolar ve Örneklerle), B. 5, Turhan Kitabevi, Ankara 2012.

RAUSCHER, Thomas: Familienrecht, 2. Auflage, Berlin 2008.

TARAKÇIOĞLU, İhsan: "Türk Medeni Kanununa Göre Nişanlanma ve Hukuki Niteliği", <http://acikarsiv.atilim.edu.tr/browse/56/ihsantarakcioglu2.pdf>

YILDIRIM, Abdülkerim: Türk Aile Hukuku, Savaş Yayınevi, B.1, Ankara 2014.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/bgb/gesamt.pdf>

http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/german_civil_code.pdf

<http://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19070042/index.html>

<http://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19070042/index.html>

<http://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19070042/201101010000/210.pdf>

<http://www.dutchcivillaw.com/civilcodebook01.htm>

<http://www.hukukturk.com>

<http://lib.gazi.edu.tr>

<https://www.swisslex.ch/Home.mvc?SP=19|zkdm0>

http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem21/yil01/ss723_Madde_Gerekceleri_1.pdf

http://international.westlaw.com/Welcome/ReutersNewsUS/default.wl?RS=UKIS1.0&VR=2.0&SP=intgazi-000&FN=_top&MT=ReutersNewsUS&UTid=6&SV=Split

<http://uvt.ulakbim.gov.tr/uvt/>